

Bilag til bet. o. f. t. beslutn. om sikring af indflydelse vedr. bistandslovens § 58

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen
Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Den 23. maj 1995

Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K*Vedrørende j. nr. 50151-210*

Socialministeriet har anmodet om Justitsministeriets vurdering af, om en gennemførelse af beslutningsforslag B 28 om sikring af indflydelse for modtagere efter bistandslovens § 58 af hjælpemidler af personlig art vil kunne indebære ekspropriation.

I den anledning skal Justitsministeriet udtale følgende:

1. Efter grundlovens § 73 kan ingen tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almentilrettet kræver det. Det kan kun ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning.

En forudsætning for, at indgreb kan have karakter af ekspropriation, er, at der er tale om et indgreb i en rettighed, der er beskyttet efter grundlovens § 73. Bestemmelsen omfatter rettigheder, der efter deres almindelige natur skaber grundlaget for personers økonomiske eksistens og virke, jf. Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret, 3. udgave ved Ole Espersen, 1980, side 640 ff. Som eksempler kan nævnes ejendomsrettigheder, brugsrettigheder, panterrettigheder, næringsrettigheder m.v.

Endvidere gælder, at ikke ethvert indgreb i en rettighed, der er beskyttet efter grundlovens § 73, vil udgøre ekspropriation.

Det er således almindeligt antaget, at lovgivningsmagten kan foretage en ekspropriativ regulering af ejendomsrettens udnyttelse. Lovgivningsmagten kan således opstille almindelige regler om begrænsninger i borgernes handelfrihed og i deres råden over, hvad de ejer, jf. Max Sørensen, Statsforfatningsret (2. udg. ved Peter Germer, 1973), side 405.

Afgrænsningen mellem på den ene side de indgreb, der er tvangsafståelse i grundlovens

forstand, og for hvilke der derfor skal ydes ejeren erstatning, og på den anden side de indgreb, der har karakter af en ikke ekspropriativ regulering af ejendomsrettens udøvelse, og som ejeren derfor må affinde sig med uden erstatning, kan give anledning til tvivl.

Det er i den statsretlige litteratur almindeligt antaget, at spørgsmålet om, hvorvidt et indgreb har karakter af ekspropriation, må bero på et samlet skøn over indgrebets beskaffenhed, jf. Max Sørensen, a.st., side 412, og Alf Ross, a.st., side 665 ff. Som momenter, der må tillægges betydning ved udøvelsen af dette skøn, peger man navnlig på indgrebets formål, i hvilken grad indgrebet i ejendomsretten er generelt eller konkret (herunder om det rammer mange eller få ejere), indgrebets intensitet, og om indgrebet angår en fremtidig eller en aktuel råden.

2. Spørgsmålet om, hvorvidt en regulering som foreslået i beslutningsforslaget vil indebære et ekspropriativt indgreb i bestående kontraktsrettigheder, må navnlig bero på en konkret fortolkning af det enkelte kontraktsforhold.

Efter Justitsministeriets opfattelse er det ikke på det foreliggende grundlag muligt at give noget sikkert og præcist svar på dette spørgsmål. I det omfang, et indgreb i en gyldig gensidigt bebyrdende kontrakt vil indebære et økonomisk tab for den ene eller begge parter, kan Justitsministeriet ikke udelukke, at der efter omstændighederne vil være tale om et ekspropriativt indgreb.

3. Det tilføjes, at ekspropriation kun kan foretages med hjemmel i lov og mod fuldstændig erstatning, jf. grundlovens § 73, stk. 1.